

WK voetbal. Qatar schuwt geen schimmige praktijken om zich te profileren

Hoe een ministaat via sport de wereld probeert in te palmen

Vanuit een soort overlevingsdrang bokst Qatar al een halve eeuw boven zijn gewicht, al neemt het met deze World Cup wel erg veel hooi op de vork. Een match winnen zou leuk zijn, maar bovenal wil Qatar de wereld overtuigen van zijn goede bedoelingen. Nu maar hopen dat de vieze Franse en andere potjes gedeeld blijven.

HANS VANDEWEGHE

Qatar deserves the best.' Wie landt op Doha International Airport, voor het tweede jaar op rij tot beste luchthaven ter wereld uitverkozen, ziet ze meteen hangen: de grote affiches in het Engels en het Arabisch. Qatar verdient het beste. Na hun tocht door de woestijn, en dat is daar nogal letterlijk te nemen, bedoelt de Qatarrese nomenklatura 'alléin het beste'.

Hoe ze dat verkrijgen? Simpel: met geld, heel veel geld. Gasexporteur Qatar wordt in de politieke wetenschappen omschreven als een 'Rentierstaat'. Dat is een land dat een aanzienlijk deel van zijn nationale inkomsten verkrijgt uit 'renten' die worden betaald door buitenlandse individuen, bedrijven of regeringen.

Renten, zo staat in economieboeken, kan inkomsten zijn 'verkrigen uit de gift van de natuur'. De bekendste rentierstaten zijn de olie- en gasrijke landen in de Perzische Golf. Qatar wil voor alle duidelijkheid af van die afhankelijkheid. Net

als buur Saudi-Arabië heeft de absolute monarchie een plan ontwikkeld voor als die inkomsten minder worden en ooit zullen opdrogen.

Niet als Saudi-Arabië heeft ook Qatar zijn plan voor een transitie naar een diverse economie 'Vision 2030' gedoopt. Alleen is de Qatarrese versie door slimme diplomatie en het gebruik van politologen soft power noemen met iets succesvoller gebleken dan de Saudische. Sport is een factor in die zachte Qatarrese kracht. Reken maar dat de World Cup 2022 en het *shin* van Qatar de andere Golfstaten de ogen uitsteekt.

BEWEZEN OMKOPING

Qatar is al vaker omschreven als het lelijkste eendje van de wereldsport. Die sneer heeft dan niks te maken met de rechten, huisvesting en werkomstandigheden van de gastarbeiders. Ook de ecologische schade en de energieverpilling van luchtgekoelde open stadions komt dan zelden ter sprake.

Reken maar dat de World Cup 2022 en het 'shin' van Qatar de andere Golfstaten de ogen uitsteekt

De kritiek spitste zich toe op twee grote vragen. Hoe bestaat het dat een wereldsportbond een pieklein land - hoe rijk het ook mag zijn - toelaat om in een straat van 55 kilometer acht stadions te bouwen? Met een Qatarrese voetbalcompetitie die nauwelijks toeschouwers trekt, is er voor zeven van die acht gigantische bouwsels geen enkele toekomst.

Tweede vraag: wat heeft de wereldvoetbalbond FIFA bezield om een van de meest asportieve landen na tal van andere sportkampioenschappen nu ook het grootste wereldkampioenschap, de FIFA World Cup, toe te wijzen?

Corruptie? Jazeker. Sleutelfiguur was Mohammad bin Hamman, van wie bewezen is dat hij 25 FIFA-officials had omgekocht. Dat was om in 2011 zelf FIFA-voorzitter te worden. Hij schatte zijn kansen goed in, nadat zijn rondje geld uitdelen ook was gekocht om de World Cup naar Qatar te krijgen. Van Bin Hamman is na zijn levenslange schorsing nooit meer iets vernomen. Bnieuwd of hij zondag bij de openingsceremonie in een vispet van de Al-Baytstadion in Al-Khor zal opdrieken.

DE FRANSE CONNECTIE

Onderzoekers zijn nog lopend, maar als er nog donkere wolven boven de Qatarrese hoofden zouden hangen, houden die geen verband met mensen- of werknemersrechten of ecologie en al helemaal niet met rechten van de queere gemeenschap.

Als er nog wat hangt, dan ook niet bij de FIFA, die de corrupte verkiezing van december 2010 heeft bedekt met bergen zand. De helft van het toenmalig executief comité van de FIFA is in 2014 en 2015 beschuldigd en vervolgens geroyeerd en/of gearresteerd. Sommigen kozen voor de vlucht vooruit, een deel is overleden. Overigens kwam het hele FIFA-exo in opspraak. Neem nu dokter Michel D'Hooghe, voormalig lid van dat corrupte executief. Een vooraf geschonken Russisch schilderij en de aanstelling van zijn zoon als orthopedist in de Aspire-kliniek in Wih kort na de verkiezing wogen niet zwaar genoeg om hem aan te klagen. In meer waardegebonden milieus zou hij dat nooit hebben overleefd.

De Franse recherche stelt alvast wel alles in het werk om de onderste steen bo-

ven te halen. Op 18 juni 2019 werd voormalige UEFA-voorzitter Michel Platini in Frankrijk opgepakt voor ondervraging. Platini zou van de Franse president Sarkozy, zelf veroordeeld voor corruptie, de vraag hebben gekregen om op Qatar te stemmen.

Qatar Airways, grote sponsor van de FIFA, ging na de verrassende stemmingsuitslag shoppen bij het Franse Airbus. Het kocht in één klap vijftig vliegtuigen. Platini heeft altijd toegegeven dat hij die meeting op het Ellysée met Sarkozy heeft gehad en dat tot zijn grote verbazing ook de latere emir Tamim al-Thani daarbij aanwezig was. En dat uiteraard over de World Cup-kandidatuur werd gesproken, maar dat Platini al had beslist om het Qatar te gunnen en er dus van beïnvloed geen sprake kon zijn.

Een jaar na de triomf van Qatar werd zoon Laurent Platini wel CEO bij het Qatarrese sportmerk Burda. Dat compleet onbekende merk was in het jaar van de verkiezing ook plots kledingponsor van de Rode Duivels geworden en bleef dat tot 2014. Nog zo'n half mysterie.

Een jaar na die verkiezing verwierf beIN Sports (de sportpoot van Al-Jazeera) de tv-rechten van de Franse Ligue 1 voor een gruwelijk hoog bedrag en kocht Qatar

Het Franse gerecht onderzoekt de rol van Paris Saint-Germain-baas Nasser al-Khelaïfi en diens mogelijke corruptie bij de toewijzing van het WK

Sports Investment, de sportportefolio van de Qatar Investment Authority (waarde: 445 miljard dollar), de Franse topclub Paris Saint-Germain.

Inmiddels was bekend geraakt dat beIN Sports net voor de verkiezing 400 miljoen dollar had geboden voor het tv-contract op de World Cups van 2018 en 2022, met een verplichting om 100 miljoen extra te betalen als Qatar de World Cup kreeg. Daarbovenop beloofde de Qatarrese overheid drie jaar na de toewijzing nog eens 480 miljoen dollar. Dat dossier wordt nog onderzocht door de Zwitserse politie.

NASSER AL-KHELAÏFI

Er zit nog een Frans en vervelend luitje aan te komen voor Qatar. Meer in het zand voor de kroonprins van het Qatarrese voetbal, Nasser al-Khelaïfi, *NAK pour les amis*. Hij is de baas van Paris Saint-Germain en ook voorzitter van beIN Media Group en Qatar Sports Investment. In 2019 trad de Azaïa zelfs toe tot het hoogste bestuursorgaan van de UEFA, waarvan hij met beIN de tv-rechten kocht.

Op 29 september van dit jaar publiceerde de Franse krant *Libération* een dossier over Tayeb B., een Frans-Algerijse zakenman die in Doha negen maanden werd vastgehouden en gemarteld. De man was in het bezit van bezwarende documenten over de handel en wandel van NAK. Daarbij volgens *Libé* ook details over de corruptie rond de toewijzing van het WK voetbal aan Qatar in 2010.

Of Tayeb B., die in Doha woonde sinds 2019, Al-Khelaïfi wilde chanteren, is niet duidelijk. Die trok echter alle registers open, stuurde de perle op B. af en heeft gekregen wat hij wilde: de documenten op een USB-stick en een wellicht afgedwongen houde dat Tayeb B. zijn mond zou belopen of anders vijf miljoen euro schadevergoeding moest betalen.

Inmiddels is Tayeb B. terug in Frankrijk, waar hij klacht heeft ingediend. Beetje bij beetje raakt zijn verhaal bekend. In Parijs had hij zich in de gratie gewerkt van de Qatarrezen. Hij beschikte over een zeer uitgebreide kennissenkring in het Midden-Oosten en Noord-Afrika en dat alles kon Qatar wel bekoren.

Zodoende kreeg hij een verblijfsvergunning voor Qatar en een contract als consultant. En toen ging het inens mis: Tayeb wist te veel. Het Franse gerecht onderzoekt nu in hoefde van Al-Khelaïfi de corruptie bij toewijzing van de World Cup, illegale tewerkingstelling en nog enkele niet al te koosere affaires in zijn privéleven. Tenzij er nog een bonimette wordt gedrupt vóór de finale op 21 december, is dat een zaak voor na de World Cup.

Het wereldkampioenschap voetbal is niet het eerste grote sporttoernooi dat Qatar organiseert. Sinds de Doha Open, een tennisstoernooi dat startte in 1993 en nog steeds bestaat, heeft Qatar dertig grote sportkampioenschappen op zijn grondgebied verwelkomd. Daaronder een WK wielrennen in 2016 waar meer kamelen stonden te kijken langs de weg dan Qatarrezen, een WK atletiek begin oktober 2019 dat in lege stadions plaatsvond en waar

Voor het WK handbal in 2015 werden drie enorme sporthallen gebouwd. Als supporterskern voor de gloednieuwe ploeg vloog Qatar zestig Spanjaarden in

door de hitte de marathons liet starten om middermacht.

Maar evengoed WK's tafeltennis, squash, gewichtheffen, zwemmen en handbal. Dat laatste in 2015 sloeg alle records. Drie gigantische sporthallen (kostprijs 220 miljoen dollar) werden gebouwd. Het tot dan onbestaande nationale team hield de Qatarrese eer hoog met twee in Qatar geboren spelers en voor de rest Egyptenaren, Tunesiërs, maar vooral Serviërs, Kroaten, Bosniërs, Montenegrijnen, een Fransman, een Cubaan en een Spanjaard.

Buitenlandse atleten betalen - met geld is alle te koop - om van paspoort te veranderen in een beproefde Qatarrese tactiek. Alle vijf olympische medailles die Qatar ooit heeft gewonnen, kwamen van generaliseerde Afrikanen en Europeanen.

De 'Qatarrese' handbalselectie werd geochoot door de toen regerende wereldkampioen, de Spanjaard Valero Rivera. Als harde supporterskern werden zestig leidende Spanjaarden ingeloven, die net als 680 journalisten reis, kost en inwonen en zakcentjes hadden gekregen van de Qatarrese sportautoriteit. In de finale was Frankrijk met drie goalies verschild te sterk.

Internationaal wordt de inzet van sport om een land aan een gunstig imago te helpen omschreven als sportwashing. Qatar is daar veel bedreverner is dan pakweg grote buur Saudi-Arabië en de kleinere buurstaten van de Verenigde Arabische Emiraten.

GOEDE WERELDBURGER QATAR

Die politiek om sport te gebruiken komt uit de koker van één man, de huidige emir - zeg maar absolute koning - van Qatar, sjeik Tamim bin Hamad al-Thani. Die kreeg zijn opleiding in Groot-Brittannië en

werd op zijn 22ste in 2002 het jongste lid ooit van het International Olympisch Comité, tot grote verbazing van die exclusieve club. Dat was met dank aan toenmalig IOC-voorzitter Jacques Rogge die de jonge sjeik-sportliever lid maakte als beloning voor de steun die hijzelf bij zijn verkiezing vanuit de Arabische wereld had gekregen.

Dat volmond als return. Toen Doha kandideerde voor de Olympische Spelen van 2020 (die naar Tokio gingen) achtte Rogge hun kandidatuur minder dan kansloos.

De sjeik leidt sinds 2010 zelf de Qatar Sports Investment, het vehikel dat de sportbudgetten van de staat beheert. In 2011 werd Paris St-Germain aan de bezittingen toegevoegd. In 2012 zelfs de voetbalclub uit Eupen, waar Qatarrezen zouden worden opgeleid in de edele kunst van het Europese voetbal, maar waar van daag geen enkele Qatarrees meer speelt.

Tegeijk volgde de sjeik-troonvolger, die in 2013 emir werd, een andere piste die moest leiden tot de symbolische maar niet minder belangrijke titel van Goede Wereldburger Qatar. Die politiek om zich overal in te mengen als positieve kracht wordt door kenners van het Midden-Oosten uitgelegd als een noodzaak. Danyel Reiche, professor in Libanon en aan Georgetown University in Doha, legt uit: "De dreiging van grote buur Saudi-Arabië is echt. In 2017 hebben zij de andere Golfstaten Qatar een blokkade opgelegd. Officieel ten gevolge van de Qatarrese steun aan de Moslimbroeders van Egypte, maar iedereen wist dat na ijer, ook ten aanzien van de World Cup, de echte reden was. Die blokkade duurde tot in 2021 maar heeft niet gewerkt, omdat Qatar is doorgegaan met allianties smeden en zijn gas kon blijven verkopen. Dat kleine landje veert dat het alleen kan overleven als het een rol van formaat speelt, noem het 'het mijn part boven het gewicht boksen, maar vooral iedereen te vriend houdt.'"

Het Al-Thumana Stadion in hoofdstad Doha is klaar voor het WK. In een straat van 55 kilometer werden acht stadions gebouwd, voor zeven daarvan is er na het WK geen toekomst meer.

© REUTERS

GROTE WELDOEMER

Dat laatste betekende zowel het Turks als Amerikaanse leger een basis verschaffen, maar ook overal in de wereld steun verlenen. Qatar buit dan wel Nepalrezen uit, ze waren bij de eerste en grootste weldoeneren toen daar een aardbeving uitbrak. Evengoed steunden ze de slachtoffers van de orkaan Katrina in New Orleans, of initieerden de Darfoer-akkoorden en vredesbesprekingen tussen Hamas en Israël. Hun laatste goede daad was het herbergen van ambassadeurs medailles die Qatar ooit heeft gewonnen, kwamen van generaliseerde Afrikanen en Europeanen.

De meest recente goede boodschap die het 'derde veiligste land van de wereld' bracht, was vrouwen het recht te geven een rijbewijs te halen zonder goedkeuring van de man en de invoering van het minimumsalaris voor gastarbeiders.

De World Cup zou om vele redenen nooit in Qatar mogen doorgaan, maar er zit toch een positieve kant aan, vindt de Britse socioloog en voetbalschrijver David Goldblatt. "Nooit in de geschiedenis van een World Cup heeft een land zoveel toegeloven gedaan aan de verantwoordelijke internationale gemeenschap als Qatar." Meer toegevingen dan ooit en meer gezek dan ooit, daar hadden de Qatarrezen nu eens niet op gerekend.

Qatar gebruikt sport om een beter imago te creëren, sportwashing heet dat. © AP